

Монографија о Београду – забрањена пред други свјетски рат

5. септембра 2016.

Београдске власти су, након протеста немачког дипломате, забраниле монографију Балканског института „Београд“, као и београдско издање листа „Политика“ у којем је Исидора Секулић ову монографију оценила као најбоље написану историју о српском народу.

Предратни Ташмајдан

У јесен **1940.** године изашла су из штампе три издања монографије “Београд”, српско-хрватско, француско и немачко. Енглеско издање било је до краја преведено и највећим делом већ сложено у штампарији.

У Београдској Општини је приређен пријем за домаћу и инострану штампу коју је поздравио председник општине Јаша Томић, а директор Балканског института Ратко Парезанин дао кратак експозе у коме је изложио како се радило на овом делу. Монографија је подељена представницима штампе, сваком на оном језику који је желео (платно на корицама сваког издања било је друкчије боје). Тих дана био је и велики **Београдски сајам**. На њему је била смештена и мала изложба издања, књига Балканског института, а међу њима је била и монографија “Београд” у три издања, на три језика.

Неколико дана након ове свечаности, београдска влада забранила је књигу “Београд”. Представници власти дошли су у Балкански институт са писменим наређењем од стране надлежних и тражили су књигу. Ње више није било у просторијама, осим сасвим незнатног броја примерака на сва три језика. Књига се налазила у Општини.

Књига “Београд” забрањена је од Београдске владе на основу демарша немачког посланика у Београду. Пре тог демарша немачка штампа оштро је напала и Балкански институт и монографију “Београд”. Волицсхер Беобацхтер (бечко издање) у броју 258, од 14. IX. 1940 поред осталог каже: „Још увек се могу несметано штампати књиге, које су не само уперене против духа Нове Европе, него чак носе према Немцима изразито непријатељски карактер. Најкарактеристичнији пример за то јесте пре неколико дана објављена књига на четири језика, књига “Београд”, колективни рад бројних књижевника, историчара, публициста у којој је приказана историја Београда до најновијег времена ...

Аутори се не задовољавају само тиме да на тенденциозан и злобан начин заузму став према пионирском раду Немства у областима које су некада припадале Дунавској монархији, него се не устручавају ни од тога да, приказујући борбе у светском рату, шире свесно неистине које су неспојиве са војничком чашћу. Као доказ за ово тврђење В. Б. наводи: Непријатељска артиљерија почела је, после одбијања капитулације од стране српског команданта, безобзирно претварати Београд у рушевине. Ништа није остало поштеђено, ни богомоље, ни двор, ни универзитет, ни музеји, ни болнице са болесним и рањеним ...

Приказивање окупације потсећа на језиве приче, при чему се не може отети утиску да је ово поглавље написано под упливом британске пропаганде. Да би се појачао утисак донете су очигледно фалсификоване фотографије обешених српских грађана са следећим легендама: Срби на вешалима окајавају своју верност Отаџбини, Непријатељ не штеди чак и жене... Одвело би сувише далеко када би се наводили сви фалсификати и сва извртања чињеница у овој књизи, којој недостаје свака историјска објективност ... На крају у чланку се између осталог каже: Издавање једне овакве књиге у овом тренутку, у оквиру једног званичног акта, није лишено јаког политичког акцента.“

Предратни Београд

Да ли је београдска влада уопште прочитала књигу и шта је одговорила немачком посланику, остаје непознато.

Зна се само толико да је књига била забрањена. Балкански институт упутио је протестно писмо немачком посланику вон Херрену ради његова тражења да се књига забрани.

Међутим он је био само извршилац наредбе из Берлина.

Кад су људи питали на основу чега је дошло до демарша немачког посланства, одоговарано је да се извесним немачким круговима није свидело поглавље у књизи које излаже историју између 1908. и 1918. године. У том поглављу пак ништа нема против Немачке и немачког народа. На поједина места у том поглављу могла би се љутити бивша Аустро-Угарска која је у то време била у обрачуну са Србијом и српским народом. Сlike се такође односе на бившу Аустро-Угарску и на обе слике са вешалима се јасно виде војничке капе аустроугарских војника који вешају и стоје поред вешала. Против саме Немачке – ништа. Чак је у монографији донета слика генерала Макензена као освајача Београда, као и његова наредба чији је текст код српског народа могао да створи само поштовање према немачком народу и војсци.

Сутрадан по забрани књиге, београдски лист “Политика” доноси текст књижевнице Исидоре Секулић која је поред осталог написала, да је ово не само сјајна историја Београда, већ и досад најбоља књига историјска о српском народу. И тај број „Политике“ био је забрањен од београдске владе у самом Београду. Тираж за унутрашњост већ је отишао. Забрана се односила и на енглеско издање. Рад на њему је обустављен, док је слог уништен.

Источници: *bif.rs* и *antikvarne-knjige.com*